

AGRESJA DZIECI W WIEKU PRZEDSZKOLNYM

Wśród wielu problemów, które napotykamy od samego początku ścieżki edukacyjnej dzieci na szczególną uwagę zasługuje jakość międzyludzkich relacji. Coraz większy niepokój budzi agresja, która pojawia się już w najmłodszych grupach przedszkolnych. Tutaj, pojęcie „agresja w przedszkolu” oznacza takie zachowania, jak: kłótnie, sprzeczki, przewiska, obraźliwe słowa, ciągnięcie za włosy, prowokację, popychanie, bicie, szczypanie, gryzienie, kopanie, zabieranie i niszczenie zabawek, wyśmiewanie, drwienie, dokuczanie. Agresja to również brak przyzwolenia na przyłączenie się do zabawy, wykluczenie kogoś z rozmowy, zabawy, zemsta, groźba, dręczenie, onieśmianie. Niestety, takie zachowanie nie kończy się tylko na osobniku agresywnym, ale udziela się także innym dzieciom, z którymi on przebywa.

Agresja często jest formą zwrócenia na siebie uwagi, czy uznania lub zmiany istniejących okoliczności. Czasem dziecko ucieka się do zachowań agresywnych broniąc się tym sposobem przed atakiem bądź dziecko broni swoich przedmiotów, przestrzeni, chce doświadczać i być niezależne. Powodem agresji mogą być różne, niezaspokojone potrzeby, a sama agresja może być przykrywką dla różnych uczuć. Uczucie złości jest tu najbardziej prawdopodobne, ale może to być także uczucie strachu, lęku, frustracji, nudy czy smutku. To właśnie te emocje sprawiają, że dzieci bywają agresywne.

Sytuacje, które mogą wywołać niepożądane zachowania to np.:

- brak zainteresowania problemami dziecka,
- stawianie sprzecznych wymagań
- złe wzorce rozwiązywania konfliktów
- brak jasnej, czytelnej komunikacji
- brak ciepła i życzliwości
- stawianie dziecku zbyt małych lub nadmiernie dużych wymagań
- pozwalanie dziecku na agresywne gry i obrazy
- zaburzenia rozwojowe, uzależnienia, choroby psychiczne, deficyty emocjonalne rodziców

Dziecko uczy się poprzez słowa, obserwację i doświadczenie. W procesie wychowania często nadmiernie skupiamy się na tłumaczeniu jak prawidłowo zachowywać się w różnych sytuacjach, zaś zapominamy o tym, że to my powinniśmy być głównym wzorcem prawidłowych zachowań. Dzieci zachowują się na wzór tego jak zachowują się najbliżsi z ich otoczenia. Tak więc niezwykle istotna jest nasza postawa i nasze zachowanie. To dzięki postawie rodziców czy opiekunów oraz obserwację ich wzajemnej relacji dziecko buduje obraz siebie i innych ludzi. Problemem jest również brak jasnych zasad oraz brak konsekwencji w ich respektowaniu.

W przypadku agresji niezwykle istotne jest natychmiastowe działanie. Nie należy reakcji na złe zachowanie odkładać na później, gdyż dzieci nie będą już kojarzyć danej sytuacji. Po prostu o niej zapomną.

W przypadku ataku złości pomóc mogą następujące zachowania:

- rozdzielenie dzieci, nazwanie ich emocji, odniesienie się do ustalonych zasad,
- oddzielenie od osób i źródeł stymulacji do momentu opanowania ataku agresji,
- powtarzanie komunikatów dających poczucie bezpieczeństwa,
- skrzynia złości, do której wrzucamy pogniecione gazety,
- wyskakanie lub wytupanie złości,
- woreczek złości, w którym zamykamy złość.

Po zakończeniu ataku dziecko powinno zrozumieć, co się stało z nim samym. Zobaczyć, że to było złe i niebezpieczne dla niego samego i innych osób. Dziecko w miarę swych możliwości powinno też naprawić skutki swojej agresji np.: oddać zabrany przedmiot, naprawić zepsutą budowlę

i oczywiście przeprosić, za swoje zachowanie i obiecać poprawę. Dziecko należy zachęcić do pracy nad sobą, pomóc mu zrozumieć przeżywane w danej sytuacji emocje, a także co może zrobić w sytuacjach stresowych lub w sytuacjach kiedy nie potrafi sobie poradzić ze złością lub innymi emocjami.

Praca z dzieckiem, które przejawia zachowania agresywne jest często trudna i bardzo wyczerpująca emocjonalnie. W celu eliminacji niewłaściwych zachowań należy pamiętać o ujednoczeniu oddziaływań wychowawczych między domem rodzinnym dziecka a przedszkolem – jednomyślności i konsekwencji w ustalonych działaniach. Nie można stosować innych metod w domu, a zupełnie innych w przedszkolu. Takim działaniem nie osiągniemy żadnego sukcesu w walce z agresją dziecka. Ono będzie rozdarte między dwoma zupełnie różnymi metodami wychowania, nie będzie wiedziało który sposób zachowania ma wybrać, dlatego tak ważna jest współpraca na linii dom-przedszkole.

Według psychologów rozwojowych wraz z dorastaniem dziecka może zmniejszyć się częstotliwość i intensywność zachowań agresywnych.. Oczywiście wymaga to dużej pracy i konsekwencji w wychowaniu ze strony rodziców i opiekunów. Jeśli jednak nie radzimy sobie ze złością u dzieci i czujemy się bezsilni, to warto skorzystać z pomocy specjalistycznej: psychologa, pedagoga, psychiatry czy psychoterapeuty.